

Eyüp Sultan Camii-i Şerifi

ŞİFÂ-İ ŞERÎF DERSLERİ

ESERİN ADI: EŞ-ŞİFÂ Bİ-TA'RÎFİ HUKÛKÎ'L-MUSTAFA

ESERİN MÜELLİFİ: KÂDÎ İYÂZ (v. 544/1149)

TERCÜME VE ŞERH EDEN: PROF. DR. MEHMET YAŞAR KANDEMİR

73. Ders | 26.Şubat.2017, Pazar - Sayfa 1

(Dersler öğle namazından bir saat önce başlar)

Türkçe Tercüme & Şerhi

Şifâ-i Şerîf Şerhi (3 cilt) - Mayıs 2012

Prof. Dr. Mehmet Yaşar Kandemir

Tahlil Yayınları, www.tahlilyayinlari.com

Eser Hakkında

ŞİFÂ-İ ŞERÎF gönüllerde Peygamber sevgisini tutuşturmak, onu bütün yönleriyle tanıtip anlatmak ve Müslümanlara, Sultân-ı Enbiyâ'nın haklarını savunmayı öğretmek maksadıyla yaklaşık dokuz asır önce Endülüslü tanınmış alim Kâdî İyâz tarafından yazılmıştır.

Görüntü, Ses kayıtları ve Ders notlarına

www.sifadersleri.com

adresinden ulaşabilirsiniz.

DERS KONUSU:

1. BÖLÜM: Yüceler Yücesi Cenâb-ı Hakk'ın Resûl-i Ekrem'in Şân ve Şerefini Yüceltmesi

3. KISIM: Resûl-i Ekrem'in Allah Katındaki Üstün Değeri

14. FASIL: Allah Teâlâ'nın, Resûlullah'ı, Esmâ-i Hüsnâ'sı ve Yüce Sıfatlarıyla Şerefliendirmesi

Arapça Kaynak sf. 297

Türkçe Tercüme, Cilt.1 - sf. 505

el-Habîr

Esmâ-i hüsnâ'dan el-Habîr, bir şeyin gerçek yüzünü bilen, aslından haberdâr olan demektir. el-Habîr'in haber veren² anlamına geldiği de söylenmiştir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: ﴿الرَّحْمَنُ فَاسْئَلْ بِهِ خَبِيرًا﴾ "O Rahmân'dır. Sen O'nu bilene sor!"³

Âyetin tamamı şöyledir: "Gökleri, yeri ve ikisi arasında-kileri altı günde yaratıp, sonra da Arş üzerine kurulan O'dur. O Rahmân'dır. Sen O'nu bilene sor!" Yani Allah Teâlâ'nın varlıkları nasıl yarattığını, Arş'ın üzerine nasıl kurulduğunu, bu konuları en iyi bilen Resûlullah aley-hisselâma sor demektir.

Kâdî Bekr ibni Alâ⁴ (v. 344/955) bu âyeti açıklarken şöyle demiştir:

"Âyette "sor" denen kimse, Nebî aleyhisselâmdan başkasıdır; kendisine sorulması tavsiye edilen "haberdâr" ise Muhammed Mustafâ sallallahu aleyhi ve sellemdir."

وَمِنْ أَسْمَاءِ تَعَالَى: «الْخَبِيرُ» ومعناه: الْمُطَّلِعُ بِكُنْهِ الشَّيْءِ^(١)، الْعَالِمُ بِحَقِيقَتِهِ. وَقِيلَ: معناه الْمُخْبِرُ.
وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿الرَّحْمَنُ فَاسْئَلْ بِهِ خَبِيرًا﴾ [الفرقان: ٥٩].

قال القاضي بَكْرُ بْنُ الْعَلَاءِ^(٢): الْمَأْمُورُ بِالسُّؤَالِ غَيْرُ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَالْمَسْئُولُ الْخَبِيرُ هُوَ الْمُصْطَفَى^(٣) ﷺ.

2. Buna göre el-Habîr, peygamberlerine indirdiği kelâmını onlara haber veren veya kıyâmet gününde kullarına yaptıklarını haber veren demektir.

3. Furkân 25/59.

4. Bekr ibni Muhammed ibni Alâ' el-Kuşeyrî, ileri gelen Mâlikî fakihlerinden ve hadis âlimlerindendir. Bu Mısırlı âlimin, ekserisi fıkıhla ilgili olmak üzere çeşitli eserleri olup, ahkâma dâir kitabının pek değerli olduğu belirtilmektedir. Burada onun *Mâ fi'l-Kur'ân min delâilî'n-nübüvve* adlı eseri de anılmalıdır.

وقال غيره: [بل] السائل النبي ﷺ. والمسؤول [هو] الله [تعالى]؛ فالنبي
خبرٌ بالوجهين المذكورين؛

Başka bir âlim de şöyle demiştir:

“Tam aksine, soracak olan Peygamber aleyhisselâm, kendisine soru sorulacak olan ise Allah Teâlâ’dır. Resûl-i Ekrem de her iki tefsire göre habîr olup soru ona yöneltilecektir.”

Her şeyden hakkıyla haberdâr olan Allah’tır ve soru O’na sorulacaktır. Fakat O, Kendisi hakkında ya Kur’ân-ı Kerîm’i veya Resûlü vasıtasıyla bilgi verdiği için, sorunun cevabı bu iki kaynakta aranacaktır.

Bu konuda şöyle de denmiştir: Soru Habîr olan Peygamber aleyhisselâma sorulacaktır; çünkü o, Cenâb-ı Hakk’ın gizli ilimlerinden ve muazzam bilgisinden kendisine vahiyle bildirdiklerini en iyi bilendir ve ümmetine bildirmesine izin verilen konularda da onları bunlardan haberdâr edendir.

قيل: لأنه عالمٌ على غايةٍ من العلم بما أعلمه الله
(٦٦/أ) من مكنون علمه، وعظيم معرفته، مُخبر لأُمَّتِهِ بما أذن له في إعلامهم به.

el-Fettâh

Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinden biri de el-Fettâh olup, kulları arasında hakemlik yapan¹ veya kullarına dünyevî ve uhrevî nimetleri elde etmenin yollarını gösteren, tövbelerini kabul edip bağışlayarak rahmet kapılarını onlar için ardına kadar açan, zor işlerini kendilerine kolaylaştıran yahut Hakk'ı bâtıldan ayırabilmek için kalplerini ve kalp gözlerini (basîretlerini) açan demektir.

Fâtih'in bir mânası da yardım eden demek olup şu âyet bunu gösterir: "Ey müşrikler! Siz zafer mi umuyordunuz. İşte zaferi (!) gördünüz!"² Bu ifâde, eğer Allah'tan yardım bekliyorsanız, işte size yardım geldi, anlamındadır.

Bedir Gazvesi başlamadan önce Ebû Cehil: "Allahım! Onlardan ve bizden hangimiz sana karşı daha günahkâr, akrabalık bağlarını daha fazla koparmışsa bugün onu helâk et." diye duâ etmişti. Bunun üzerine Allah Teâlâ bu âyet-i kerîmeyi inzâl buyurdu.³ Böylece Cenâb-ı Hak: "Siz zafer bekliyordunuz, alın size zafer!" diye kâfirlerle bir tür alay etmiş oldu. Ebû Cehil de, bu savaşta öldürülen yetmiş müşrikten biriydi.

Fettâh'ın, fethi ve yardımı başlatan demek olduğu da söylenmiştir.

ومن أسمائه تعالى: «الْفَتْاح» ومعناه: الحاكم بين عباده ، أو فاتح أبواب الرزق والرحمة ، والمُنْغلق من أمورهم عليهم ؛ أو يَفْتَحُ قلوبهم وبصائرهم لمعرفة الحق ؛ ويكون أيضاً بمعنى الناصر ؛ كقوله [تعالى]: ﴿إِنْ تَسْتَفِئِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمْ الْفَتْحُ﴾ [الأنفال: ١٩] ؛ أي: إن تَسْتَنْصِرُوا فقد جاءكم النَّصْر؛

وقيل: معناه مُبْتَدِئُ الْفَتْحِ وَالنَّصْرِ.

1. Şu âyet bunu göstermektedir: "De ki: Rabbimiz hepimizi toplayacak, sonra aramızda hükmünü adâletle verecektir. Çünkü O hakkı ortaya çıkaran ve her şeyi hakkıyla bilendir." (Sebe' 34/26). Şu âyet de böyledir: "Rabbimiz! Sen bizimle kavmimiz arasında hükmünü ver! Çünkü hüküm verenlerin en hayırlısı Sensin." (A'râf 7/89).

2. Enfâl 8/19.

3. Abdürrezzâk, *el-Musannef* (A'zamî), V, 347; İbni Ebî Şeybe, *el-Musannef* (Hût), VII, 357.

٦٣٦ - وَسَمَّى اللَّهُ تَعَالَى نَبِيَّهٖ مُحَمَّدًا ﷺ بِـ «الْفَاتِحِ» فِي حَدِيثِ الْإِسْرَاءِ الطَّوِيلِ مِنْ رَوَايَةِ الرَّبِيعِ بْنِ أَنَسٍ ، عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ وَغَيْرِهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ؛ وَفِيهِ : مِنْ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى : «وَجَعَلْتُكَ فَاتِحًا وَخَاتِمًا» .

وَفِيهِ مِنْ قَوْلِ النَّبِيِّ ﷺ فِي ثَنَائِهِ عَلَى رَبِّهِ ، وَتَعْدِيدِ مَرَاتِبِهِ : «وَرَفَعَ لِي ذِكْرِي ، وَجَعَلَنِي فَاتِحًا وَخَاتِمًا»^(١) ؛ فَيَكُونُ الْفَاتِحُ - هُنَا - بِمَعْنَى الْحَاكِمِ ، أَوْ الْفَاتِحِ لِأَبْوَابِ الرَّحْمَةِ عَلَى أُمَّتِهِ ، أَوْ الْفَاتِحِ لِبَصَائِرِهِمْ لِمَعْرِفَةِ الْحَقِّ وَالْإِيمَانِ بِاللَّهِ ؛ أَوْ النَّاصِرِ لِلْحَقِّ ، أَوْ الْمُبْتَدِئِ بِهَدَايَةِ الْأُمَّةِ ، أَوْ الْمُبَدِّئِ الْمُقَدِّمِ فِي الْأَنْبِيَاءِ وَالْخَاتِمِ لَهُمْ .

Allah Teâlâ, Peygamberi Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem de “el-Fettâh” adını vermiştir. Tâbiîn âlimlerinden Rebî’ ibni Enes’in¹ (v. 139/756) yine tâbiîn muhaddislerinden olan Ebü'l-Âliye er-Riyâhî² (v. 90/709) gibi muhaddislerden, onların da Ebü Hüreyre radiyallahu anhdan rivâyet ettiği uzun Mi’râc hadisine göre, Cenâb-ı Hak Resûl-i Ekrem’ine: “Ben, seni Fâtih ve Hâtim kıldım yani senin rûhunu bütün ruhlardan önce yaratıp ona peygamberlik verdim ve seni peygamberlerin sonuncusu yaptım” buyurmuştur.³

Şu hadisler, el-Fâtih isminin anlaşılmasını sağlamaktadır:

“Âdem rûh ile ceset arasında iken ben Peygamberdim.”⁴

Resûl-i Ekrem’e:

“Yâ Resûlallah! Senin peygamberliğin ne zaman kesinleşti?” diye sordular. O da:

“Âdem, rûh ile ceset arasındayken.” buyurdu.⁵

Yine Mi’râc hadisinde, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Rab-bini hamdü senâ ettikten ve O’nun yüce mertebesini dile getirdikten sonra şöyle dediği belirtilmiştir:

“O, benim şânımı yüceltmıştır. Rûhumu bütün ruhlardan önce yaratıp ona peygamberlik vermiş, beni peygamberlerin sonuncusu yapmıştır.”⁶

Buna göre el-Fâtih’in mânası şunlardan biri olmalıdır: Kendisine ve-rilen ilimlerle, hasımlar arasında hakemlik yapan, ümmetine rahmet ka-pılarını açan, Hakk’ı bilmeleri ve Allah’a îmân etmeleri için onların kalp gözlerini açan, Hakk’a yardım eden, ümmetinin hidâyetine sebep olan, peygamberlerin ilki ve sonuncusu olan.

1. Rebî’ ibni Enes hakkında bilgi için bk. I, 383.

2. Ebü'l-Âliye er-Riyâhî hakkında bilgi için bk. I, 87.

3. Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid*, I, 72.

4. Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, IV, 66, V, 59; Elbânî, *Silsiletü'l-ehâdisi's-sahiha*, IV, 471-472, nr. 1856.

5. Tirmizî, *Menâkıb* 1, nr. 3609.

6. Bu hadis “Mi’râc Gecesinde Olanlar” bahsinde de geçti bk. I, 370.

٦٣٧ - كما قال عليه السلام: «كُنْتُ أَوَّلَ الْأَنْبِيَاءِ فِي الْخَلْقِ ، وَآخِرَهُمْ فِي الْبَعْثِ»^(٢).

٦٣٧ م - ومن أسمائه تعالى في الحديث: «الشَّكُورُ»^(٣) ومعناه: الْمُثِيبُ عَلَى الْعَمَلِ الْقَلِيلِ. وقيل: الْمُثْنِي عَلَى الْمُطِيعِينَ؛ ووصف بذلك نبيّه نوحاً عليه السلام فقال: ﴿إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا﴾ [الإسراء: ٣].

٦٣٨ - وقد وصف النبي ﷺ بذلك نفسه فقال: «أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا؟»^(١) أي مُعْتَرِفًا بِنِعَمِ رَبِّي ، عارفاً بِقَدْرِ ذَلِكَ ، مُثْنِيًا عَلَيْهِ ، مُجْهَدًا نَفْسِي فِي الزِّيَادَةِ مِنْ ذَلِكَ؛ لقوله [تعالى]: ﴿لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ﴾ [إبراهيم: ٧].

1. Taberânî, Mûsnedü's-Şâmiyyîn (Selefi), IV, 34-35, nr. 2662; Ebû Temâm er-Râzî, el-Fevâid (Selefi), II, 15, nr. 1003.

2. eş-Şekûr ismi Kur'an-ı Kerim'de muhtelif yerlerde geçmektedir: Fâtır 35/34; Şûrâ 42/23.

3. İsrâ 17/3.

4. İbrâhim 14/7.

5. Buhârî, Teheccüd 6, nr. 1130, Tefsîr 48/2, nr. 4836; Müslim, Münâfikîn 81, nr. 2819.

Nitekim Peygamber Efendimiz bu

anlamda şöyle buyurmuştur:

“Ben peygamberlerin ilk yaratılanı ve elçi olarak en son gönderileniyim.”¹

eş-Şekûr

Esmâ-i hüsnâ'yı bildiren hadîs-i şerifte geçen Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinden biri de eş-Şekûr'dur. Bu isim Allah Teâlâ hakkında kullanıldığı zaman, “az amele çok sevap veren” demektir.²

Bu ismin, “itâatkâr olanları öven” anlamına geldiği de söylenmiştir. Cenâb-ı Mevlâ Nûh aleyhisselâmı “Şüphesiz Nûh çok şükreden bir kuldu.”³ diye bu özelliğiyle övmüştür.

Peygamber Efendimiz de kendini bu özellikle nitelemiş ve “aşırı ibâdetlerle kendini yoruyorsun.” dendiğinde “Bu lütuflarından dolayı Allah'a çok şükreden bir kul olmayayım mı?” buyurmuştur. O, bu sözüyle, Rabbimin bana ne çok nimet verdiğini bilen biri olarak O'nun bu lütuflarını dilimle ve kalbimle itirâf etmeyeyim mi? Ve O'nun: “Eğer şükrederseniz, elbette size daha çok veririm”⁴ va'dine uyararak “nimetlerini bana daha da artırmasını arzu etmeyeyim mi?” demek istemiştir.

“Allah'a çok şükreden bir kul olmayayım mı?” hadîs-i şerîfinin tamamı şöyledir: Âişe radiyallahu anhâdan rivâyet edildiğine göre Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, gece ayakları şişinceye kadar namaz kıları. Hz. Âişe diyor ki, kendisine: “Niçin kendini bu kadar yoruyorsun, ey Allah'ın Resulü? Oysa Allah senin geçmiş ve gelecek hatâlarını bağışlamıştır.” dedim. O da: “Şükreden bir kul olmak istemez miyim?” buyurdu.⁵

el-Alîm

Allah Teâlâ'nın isimlerinden biri de hakkıyla bilen anlamındaki el-Alîm'dir. **Allâm** (Bütün gizlilikleri, duyular ötesi gerçekleri hakkıyla bilen anlamındaki Allâmü'l-guyûb)¹ ile (görülme-yeni de görüleni de bilen anlamındaki) **Âlimü'l-gaybi ve's-şehâde**² isimleri de böyledir. Allah Teâlâ, Sevgili Peygamberini ilim sıfatıyla nitelemiş, bu konuda onun özel bir yeri bulunduğunu belirtmiş ve şöyle buyurmuştur: **﴿وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ، وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا﴾** "Allah sana bilmediklerini öğretti. Allah'ın sana olan lütfü çok büyüktür."³

Âyetin tamamı şöyledir: "Eğer Allah'ın sana lütuf ve merhameti olmasaydı, o insanlardan bir kısmı vereceğin hükümde seni şaşırtmaya yeltenecekti. Onlar ancak kendilerini şaşırtırlar; sana da bir zarar veremezler. Çünkü Allah sana kitabı indirdi, hikmeti verdi ve bilmediklerini öğretti. Allah'ın sana olan lütfü çok büyüktür."

"O peygamber **﴿وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ﴾** size Kitâb'ı ve hikmeti öğretir, bilmediğinizi belletir."⁴

Âyetin tamamı şöyledir: "Nitekim size içinizden bir peygamber gönderdik. O size âyetlerimizi okur, sizi günahlardan arındırır, kitabı ve hikmeti öğretir, bilmediğinizi belletir."

ومن أسمائه تعالى: العليم، والعلَّام. وعالمٌ^(٢) الغيب والشهادة.
ووصفه نبيه ﷺ بالعلم؛ وخصَّه بمزية منه؛ فقال [تعالى]: ﴿وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ
تَكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا﴾ [النساء: ١١٣].

وقال: ﴿وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ﴾
[البقرة: ١٥١].

1. "Allâmü'l-guyûb" ifâdesi Mâide 5/109, 116, Tevbe 9/78 ve Sebe' 34/48'de geçmektedir.

2. "Âlimü'l-gaybi ve's-şehâde" ifâdesi de En'âm 6/73; Tevbe 9/94, 105, Ra'd 13/9, Mü'minûn 23/92, Secde 32/6, Zümer 39/46, Haşr 59/22, Tegâbü'n 64/18'de geçmektedir.

3. Nisâ 4/113.

4. Bakara 2/151.

el-Evvel, el-Âhir

Cenâb-ı Hakk'ın Esmâ-i hüsnâ'sından ikisi el-Evvel ve el-Âhir'dir. el-Evvel: Varlık meydana gelmeden önce ezelden var olan; el-Âhir: varlık yok olduktan sonra da ebediyen var olacak olan demektir. Bu isimler, Allah Teâlâ'nın bir başlangıcının ve bir sonunun olmadığını ifade eder.

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Ben peygamberlerin ilk yaratılanı ve elçi olarak en son gönderileniyim.”¹ Muhammed aleyhisselâmın ilk önce zikredildiği şu âyet de onun ilk yaratılan peygamber oluşuna göre tefsir edilmiştir: “Biz vaktiyle peygamberlerden söz almıştık: Senden, Nûh'tan, İbrâhim'den, Mûsâ'dan, Meryem oğlu İsa'dan. Onların hepsinden sağlam bir söz aldık.”²

Hz. Ömer, Resûlullah'ın vefâtı üzerine, üzüntüsünü dile getirdiği sözde buna yakın bir mânaya işaret etmiştir.

وقد أشار إلى نحو منه عمر بن الخطاب رضي الله عنه .

“Hz. Ömer'in Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem vefâtı üzerine şöyle söyleyip ağladığı rivâyet edilmektedir:

“Anam babam sana fedâ olsun ey Allah'ın Elçisi! Allah katında senin değer o kadar üstündür ki, Kâinâtın Rabbi: “Biz vaktiyle peygamberlerden söz almıştık: Senden, Nûh'tan, İbrâhim'den, Mûsâ'dan, Meryem

oğlu İsa'dan. Onların hepsinden sağlam bir söz aldık.”³ buyururken, seni son Peygamber olarak gönderdiği hâlde, adını peygamberlerin en başında zikretmiştir. Anam babam sana fedâ olsun ey Allah'ın Elçisi! Allah katında senin değer o kadar yücedir ki, Cehennemlikler Cehennem'in tabakaları arasında azap görürken: “Yazık bize! derler. Keşke Allah'a itaat etseydik, keşke Peygamber'e itaat etseydik.”⁴ Böylece onlar, bir vakitler senin yolunda gitmiş olmayı arzu ettiklerini söylerler.” Hz. Ömer'in bu sözü “Allah Teâlâ'nın Kur'ân-ı Kerim'de Resûl-i Ekrem'inin yüce değerini, diğer peygamberlere olan üstünlüğünü ve mertebesinin büyüklüğünü bildir-mesi” bahsinde geçmişti bk. I, 130.

1. Taberânî, Müsnedü's-Şâmiyyîn (Selefi), IV, 34-35, nr. 2662; Ebû Temâm er-Râzî, el-Fevâid (Selefi), II, 15, nr. 1003; Zürcânî, Muhtasarü'l-Makâsidi'l-hasene (Sabbâğ), s. 176, nr. 774 (Zürcânî bu hadise sahîh, eseri neşreden Sabbâğ ise zayıf demiştir.)

2. Ahzâb 33/7.

3. Ahzâb 33/7.

4. Ahzâb 33/66.

٦٤٠ - ومنه قوله: «نحن الآخرون السابقون»^(٤).

Resûl-i Ekrem'in şu sözleri de onun peygamberlerin ilki olduğu anlamındadır:

“Biz Müslümanlar dünyaya en sonra gelen, fakat kıyâmet gününde en öne geçecek olanlarız.”¹

Cuma gününün faziletiyle ilgili bu hadiste Resûl-i Ekrem Efendimiz, Allah Teâlâ'nın Yahudilere ve Hristiyanlara da Cuma gününü ibâdet günü yaptığı hâlde, onların bu günde anlaşılmazlığa düştüklerini anlatmaktadır. Hadisin tamamı şöyledir: “Biz Müslümanlar dünyaya en sonra gelen, fakat kıyâmet gününde en öne geçecek olan kimseleriz. Çünkü diğer milletlere kitapları bizden önce verildi, bize ise daha sonra verildi. Allah onlara Cuma gününü farz kılmışken, onlar anlaşılmazlığa düşüp başka günlere saygı gösterdiler; Allah da Cuma gününe saygı göstermeyi bize nasip etti. Artık bu konuda halk bize uymuştur. Yahudilerin ibâdet ve tatil günü cumartesi, Hristiyanların ibâdet ve tatil günü de pazar günüdür.”

٦٤١ - وقوله: «أنا أَوَّلُ مَنْ تَنْشَقُّ عَنْهُ الْأَرْضُ ، وَأَوَّلُ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ ،
وأول شافع ، وأول مُشَفَّع»^(٥) وهو خاتم النبيين ، وآخر الرُّسل ﷺ .

“Kabri ilk açılacak kimse ben olacağım. Cennet’e ilk giren ben olacağım. Şefâat etmesine izin verilip şefâati ilk kabul edilen de ben olacağım.”²
Hâlbuki o nebîlerin sonuncusu, resûllerin en son gelenidir.

Yukarıda geçen hadîs-i şerîfteki “Cennet’e ilk giren ben olacağım” ifâdesi bize şefâat-i kübrâ hadisini hatırlatmaktadır:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem mahşer yerinde: “Yâ Rabbî! Ümmetimi bana bağışla! Yâ Rabbî! Ümmetimi kurtar!” diye dua edip yalvardığında Allah Teâlâ ona şöyle buyuracak:

“Yâ Muhammed! Ümmetinden hesaba çekilmeden Cennet’e girecek olanları, Cennet kapılarının en sağındaki Bâbü'l-eymen'den içeri al! Onlar başkalarıyla beraber Cennet'in diğer kapılarından da gireceklerdir.”³

1. Buhârî, Vudû' 68, nr. 238, Cum'a 1, 12, nr. 876, 896, Eymân 1, nr. 6624; Müslim, Cum'a 19-21, nr. 855.

2. Müslim, Fezâil 3, nr. 2278; Tirmizî, Menâkıb 1, nr. 3616; İbni Mâce, Zühd 37, nr. 4308.

3. Buhârî, Tefsîr 17/1, nr. 4712; Müslim, İmân 327, nr.194.

el-Kavî

Allah Teâlâ'nın isimlerinden olup "sarsılmaz ve karşı konulmaz kuvvet ve kudret sahibi"¹ demektir. Cenâb-ı Hak, Resûl-i Ekrem'ini bu isimle niteleyerek onun hakkında: «ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ» "Bir elçi ki pek kuvvetli, Arş Sahibi katında itibârlıdır."² buyurmuştur. Allah Teâlâ'nın "pek kuvvetli" dediği elçinin Muhammed aleyhisselâm olduğunu söyleyen âlimler bulunduğu gibi, onun Cebrâil aleyhisselâm olduğunu söyleyenler de vardır.

es-Sâdık

Allah Teâlâ'nın Esmâ-i hüsnâ'sından biri de es-Sâdık olup Sünen-i İbni Mâce'deki hadîs-i şerîfte böyle geçmektedir. Peygamber Efendimiz'in ismi hadiste "es-Sâdık ve'l-Masdûk" şeklinde geçmektedir.

es-Sâdık ismi âyet-i kerîmelerde şöyle geçmektedir:

"Şüphesiz Biz gerçeği söyleriz."³ Bu anlam âyetlerde şöyle de geçmektedir:

"Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir!"⁴ Şu âyet de aynı anlamdadır:

"Allah'tan daha doğru sözlü kim vardır?"⁵

Ebû Hüreyre ve Abdullah ibni Mes'ûd radiyallahu anhümâ gibi sahâbîler, Resûl-i Ekrem Efendimiz'in bir hadisini naklederken söze bâzen "es-Sâdık ve'l-Masdûk'un şöyle buyurduğunu işittim" diye başladıkları görülür.⁶ Bu ifâdenin mânası, "Hak sözü haber veren ve söylediği söz tasdik edilen" demektir.

ومن أسمائه تعالى: «القَوِيُّ»، و«ذو الْقُوَّةِ الْمَتِينِ» ومعناه: القادر.

وقد وصفه الله تعالى بذلك؛ فقال: ﴿ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ﴾ [التكوير: ٢٠]؛ قيل: محمد. وقيل: جبريل.

٦٤١م- ومن أسمائه تعالى: «الصادق» في الحديث المأثور^(١).

٦٤٢م- وورد في الحديث أيضاً اسمه ﷺ بـ«الصادق المصدق»^(٢).

1. "Zü'l-kuvveti'l-metîn" Zâriyât 51/58.

2. Tekvîr 81/20.

3. En'âm 6/146.

4. Nisâ 4/122.

5. Nisâ 4/87.

6. Meselâ bk. Buhârî, İlim 4, bab başlığında, Bed'ü'l-halk 6, nr. 3208; Müslim, Kader 1, nr. 2643.

el-Velî

“el-Mevlâ” ismine gelince; bu isim, Esmâ-i hüsnâ'nın sayıldığı hadîs-i şerifte yer almamakla beraber, Kur'ân-ı Kerîm'de muhtelif şekillerde geçmektedir. Misâl olarak şu âyet-i kerîme zikredilebilir: “O sizin Mevlânızdır. O ne güzel Mevlâ, ne güzel yardımcısıdır!”¹

el-Velî ve el-Mevlâ da Esmâ-i hüsnâ'dandır. Her ikisi de yardımcı anlamındadır. Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'de: ﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ﴾ “Sizin dostunuz ve yardımcınız sadece Allah ve O'nun Peygamberidir.”² buyurmuştur.

Cenâb-ı Hakk'ın “el-Velî” ismi, Kur'ân-ı Kerîm'de muhtelif şekillerde tekrarlanmaktadır: “Allah iman edenlerin dostu, yardımcısıdır.”³ “Allah, müminlerin dostu ve yardımcısıdır.”⁴

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurmuştur:

«أَنَا وَلِيُّ كُلِّ مُؤْمِنٍ» “Ben her bir mü'minin velisiyim.”⁵

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿الَّذِي أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ﴾ “Peygamber mü'minlere kendi canlarından daha yakındır.”⁶

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Ben, mü'minlere dünyada da âhirette de insanların en yakınıyım. İsterseniz ‘Peygamber mü'minlere kendi canlarından daha yakındır’ âyetini okuyunuz. Hangi mü'min bir mal bırakacak olursa, onun akrabası ona vâris olsun. Kim de arkasında bir borç veya bakıma muhtaç birisini bırakırsa, o da bana gelsin; çünkü ben onun velisiyim.”⁷

ومن أسمائه تعالى: «الْوَلِيُّ» و«الْمَوْلَى» ومعناهما: الناصر؛ وقد قال الله تعالى: ﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ﴾ [المائدة: ٥٥].

٦٤٣ - وقال عليه السلام: «أَنَا وَلِيُّ كُلِّ مُؤْمِنٍ»^(٣).

وقال الله تعالى: ﴿الَّذِي أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ﴾ [الأحزاب: ٦].

1. Hac 22/78. Ayrıca bk. Enfâl 8/40.

2. Mâide 5/55.

3. Bakara 2/257.

4. Âl-i İmrân 3/68.

5. Nesâî, *es-Sünenü'l-kübrâ* (Bündârî-Kisrevî), V, 45, 130. “Ben, her mü'minin velisiyim.” (Ahmed ibni Hanbel, *Müsned*, III, 371).

6. Ahzâb 33/6.

7. Buhârî, *İstikrâz* 11, nr. 2398-2399, *Tefsîr* 33/1, nr. 4781; Müslim, *Ferâiz* 15, nr. 1619.

٦٤٤ - وقال عليه السلام: «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلَيْ مَوْلَاهُ»^(١).

Peygamber aleyhisselâm bir hadisinde de şöyle buyurmuştur:

«مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ، فَعَلَيْ مَوْلَاهُ» “Ben kimin dostu isem Ali de onun dostudur.”¹

Bu hadis, “Beni seven, Ali’yi de sevip dost bilsin.” anlamındadır. İmâm Şâfiî bu dostluğun, “Allah iman edenlerin dostudur; kâfirlerin ise hiçbir dostu yoktur.”² âyetinde olduğu gibi, “İslâm kardeşliği” anlamında olduğunu söylemiştir.

1. Tirmizî, Menâkıb 19, nr. 3713; İbni Mâce, Mukaddime 11, nr. 121; Ahmed ibni Hanbel, Müsned, I, 118, V, 347.

2. Muhammed 47/11.